

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 21 juni 2021

Mål nr

B 5938-20

PARTER

Klagande

Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Motpart

Lars Johan MARKUS Larsson, 19881123-6952
Karlsbygget 433
715 94 Odensbacken

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Mikael Westerlund

Advokatfirman De Basso AB

Hantverkargatan 42 B

112 21 Stockholm

SAKEN

Yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts dom 2020-10-12 i mål B 3778-19

Hovrättens dom

se Bilaga

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Högsta domstolen fastställer hovrättens sekretessförordnande.

Sekretessbestämmelsen i 18 kap. 15 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att vara tillämplig på den film som förevisats vid Högsta domstolens förhandling inom stängda dörrar.

Mikael Westerlund ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av Markus Larsson i Högsta domstolen med 8 016 kr. Av beloppet avser 6 412 kr 50 öre arbete och 1 603 kr 13 öre mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Justitiekanslern har yrkat att Högsta domstolen ska döma Markus Larsson även för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring (åtalspunkt 1) enligt 5 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen jämförd med 16 kap. 10 c § brottsbalken och att påföljden, vid bifall till överklagandet i skuldfrågan, ska bestämmas till ett längre fängelsestraff än det som tingsrätten dömde ut.

Markus Larsson har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. I maj 2012 utfärdades utgivningsbevis för databasen Nordfront. Databasen tillhandahålls på webbplatsen nordfront.se. Under den period som är aktuell i målet var Markus Larsson ansvarig utgivare för databasen.
2. Den 15 mars 2019 utfördes ett terrordåd i Christchurch, Nya Zeeland. Gärningsmannen filmade dådet medan det pågick. Inspelningen publicerades påföljande dag på nordfront.se som en del av en artikel med rubriken ”Brenton Tarrant ville hämnas Ebba Åkerlund – dödade 49 under moskéattack”. Artikeln och filmen tillhandahölls på webbplatsen i vart fall under perioden den 16 mars–10 maj 2019.
3. Markus Larsson åtalades vid tingsrätten för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring, begånget genom redaktionellt material som hade publicerats på webbplatsen nordfront.se och därigenom spridits. Genom de rörliga bilderna hade det enligt Justitiekanslern skildrats närgånget grovt våld mot människor med uppsåt att sprida framställningen. Justitiekanslern gjorde gällande att publiceringen inte hade varit försvarlig och att Markus Larsson ansvarade för publiceringen i egenskap av ansvarig utgivare. Han åtalades också för två fall av hets mot folkgrupp.
4. Markus Larsson bestred ansvar för olaga våldsskildring under åberopande av att publiceringen hade skett inom ramen för nyhetsförmedling och att det mot den bakgrunden hade varit försvarligt att publicera filmen.
5. Tingsrätten, som prövade åtalet med jury, dömde Markus Larsson för olaga våldsskildring och för ett fall av hets mot folkgrupp till fyra månaders fängelse. Hovrätten har ansett att publiceringen av filmen varit försvarlig med hänsyn till att den skett inom ramen för nyhetsförmedling och därför frikänt

Markus Larsson från åtalet för olaga våldsskildring. Hovrätten har bestämt påföljden för hets mot folkgrupp till skyddstillsyn.

Vad målet i Högsta domstolen gäller

6. Målet i Högsta domstolen gäller främst om gärningen uppfyller de grundläggande förutsättningarna för olaga våldsskildring och om den har varit försvarlig. Vid försvarlighetsbedömningen aktualiseras särskilt frågan vilka omständigheter som ska ges betydelse när det görs gällande att publiceringen har skett inom ramen för nyhetsförmedling.

Allmänt om yttrandefrihetsgrundlagen

7. Yttrandefrihetsgrundlagen bygger på tanken att det skydd som tryckfrihetsförordningen ger det tryckta ordet så långt det är möjligt också ska ges yttranden i andra medier. I likhet med tryckfrihetsförordningen utgår yttrandefrihetsgrundlagen från ett antal grundprinciper, bl.a. exklusivitetsprincipen, censurförbudet, etableringsfrihet i största möjliga utsträckning, ett särskilt yttrandefrihetsrättsligt ansvar och krav på kriminalisering i såväl den aktuella grundlagen som i lag (principen om dubbel täckning).

8. Liksom tryckfrihetsförordningen är yttrandefrihetsgrundlagen konstruerad så att den endast skyddar vissa kommunikationstekniker. Historiskt sett har det ansetts vara effektivare att koppla skyddet till sådan teknik än till yttrandet som sådant. Detta innebär bl.a. att yttrandets innehåll som huvudregel inte är avgörande för yttrandefrihetsgrundlagens tillämplighet.

9. Som utgångspunkt är yttrandefrihetsgrundlagen tillämplig på sändningar av program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel. Även webbsändningar och satellitsändningar av program omfattas av regleringen. Yttrandefrihetsgrundlagen är vidare tillämplig på utgivna tekniska upptagningar. (Se 1 kap. 3 och 8 §§.)

10. Enligt den s.k. databasregeln i 1 kap. 4 § yttrandefrihetsgrundlagen tillämpas grundlagens föreskrifter om sändningar av program också när information ur en databas, vars innehåll kan ändras endast av den som driver verksamheten, tillhandahålls allmänheten med hjälp av elektromagnetiska vågor på något av de sätt som anges i paragrafen. Ett av dessa sätt är överföring på särskild begäran. En förutsättning är att den som tillhandahåller informationen tillhör någon av de kategorier som räknas upp i paragrafen.

11. Databasregeln tar huvudsakligen sikte på olika typer av medieföretag men omfattar även annan, under förutsättning att vederbörande har utgivningsbevis. Detta brukar benämnas det frivilliga grundlagsskyddet. Till följd av det frivilliga grundlagsskyddet finns möjlighet för i princip vem som helst att med grundlagsskydd bedriva exempelvis nyhetsförmedling.

12. Det särskilda yttrandefrihetsrättsliga ansvaret innebär att det som huvudregel är utgivaren som är ensam ansvarig för eventuella brott begångna genom innehållet i exempelvis en databas med utgivningsbevis. Ansvaret för yttrandefrihetsbrott skiljer sig från vad som följer av allmänna regler, bl.a. på så sätt att en uppsåtspresumtion gäller. Utgivaren eller den som annars bär ansvaret för eventuella yttrandefrihetsbrott ska anses både ha haft kännedom om innehållet i fråga och medgett den sändning eller utgivning som är aktuell (se 6 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen).

13. Frågan om vem som bär ansvar ska i yttrandefrihetsmål avgöras före huvudförhandlingen. Om den som är tilltalad vill invända att ansvaret ska bäras av någon annan måste invändningen framföras under målets förberedande fas, annars får domstolen inte beakta den. (Se 6 kap. 8 § yttrandefrihetsgrundlagen.)

Den rättsliga regleringen av yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring

14. I 5 kap. yttrandefrihetsgrundlagen finns bestämmelser om yttrandefrihetsbrott. Kravet på att gärningen ska vara straffbelagd också enligt lag framgår av 1 §. En förutsättning för straffansvar enligt yttrandefrihetsgrundlagen är vidare att gärningen begås i ett program eller en teknisk upptagning eller, till följd av databasregeln (se p. 10), i en databas.

15. Yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring omfattar att någon genom rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att framställningen sprids, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig (5 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen).

16. Straffbestämmelsen i lag avseende olaga våldsskildring finns i 16 kap. 10 c § brottsbalken. Såvitt nu är av intresse gäller enligt paragrafen att den som i rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring ska dömas för olaga våldsskildring, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig. Straffet för olaga våldsskildring är böter eller fängelse i högst två år.

Bakgrunden till regleringen avseende olaga våldsskildring

17. Den straffrättsliga regleringen avseende olaga våldsskildring infördes i brottsbalken 1989 och kompletterades senare med straffbestämmelsen i 5 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen.

18. Innan bestämmelsen i brottsbalken infördes reglerades skildringar av våld i lagen (1981:485) om förbud mot spridning av filmer och videogram med våldsinslag (den s.k. videovåldslagen). Den regleringen tillkom som en reaktion på att allmänheten fick ökad tillgång till videofilmer med grova våldsskildringar, vanligen fiktiva sådana, i samband med att marknaden för uthyrning och försäljning av videofilm expanderade kraftigt. Utvecklingen

ledde till en debatt rörande effekterna på framför allt barn och ungdomar av att ta del av våldsskildringar. Det resulterade i lagstiftning med ett förbud mot spridning av vissa typer av våldsskildringar. Till en början avsåg förbudet endast spridning till barn men den begränsningen togs bort efter något år. (Se prop. 1984/85:116 s. 9 och SOU 1983:70 s. 265 ff.)

19. Några förändringar i sak skedde inte när regleringen flyttades till brottsbalken och inte heller i samband med att straffbestämmelsen i yttrandefrihetsgrundlagen kom till. Videovåldslagen omfattade alltså våldsskildringar av samma karaktär som de som omfattas av dagens bestämmelser. Även enligt den äldre regleringen gällde ett undantag i form av ett försvarlighetsrekvisit. Sådant spridande som var försvarligt med hänsyn till framställningens syfte och sammanhang samt omständigheterna i övrigt träffades inte av lagens förbud. (Se 1 § videovåldslagen.)

20. För tolkningen av straffbestämmelserna om yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring bör mot den angivna bakgrunden ledning i viss utsträckning kunna hämtas från förarbetena till videovåldslagen. Försiktighet är dock påkallad med hänsyn till att det numera är fråga om en grundlagsreglering; den tidigare berörda exklusivitetsprincipen begränsar möjligheten att beakta sådant som inte har stöd i grundlagen.

Närmare om syftet bakom straffbestämmelserna

21. Syftet med videovåldslagen var att skydda framför allt barn och ungdomar mot negativa effekter av att ta del av skildringar av grovt våld. Det ansågs att våldsskildringar som var tillräckligt inträngande eller utdragna kunde leda till psykiska störningar hos den som tar del av dem och att den risken var störst för barn och ungdomar. Vidare behövde enligt förarbetena beaktas faran för att realistiska våldsinslag kunde bidra till att skapa mer faktiskt våld i samhället. Åskådarna kunde lära sig vissa metoder att utöva våld eller direkt inspireras till aggressiva beteenden. Utbudet av våldsbeskrivningar kunde på

längre sikt bidra till att legitimera våldsamma handlingar eller i vart fall undan för undan trubba av individens hämningar inför våldet. Också när det gällde den våldsframkallande effekten ansågs främst barn och ungdomar vara i farozonen. (Se prop. 1980/81:176 s. 32.)

22. När regleringen överfördes till brottsbalken uttalades att det möjligen inte fanns fullt vetenskapligt stöd för våldsskildringars förmåga att påverka när det gäller aggression, våld och skrämnel men att det måste ligga mycket nära till hands att anta att de åtminstone för vissa grupper eller individer hade betydelsefulla verkningar i dessa hänseenden. Starka skäl ansågs finnas för att staten skulle behålla möjligheten att ingripa mot den aktuella typen av våldsskildringar. (Se prop. 1986/87:151 s. 92.)

23. Av de ursprungliga förarbetena framgår tydligt att det som var i fokus för lagstiftningsarbetet främst var fiktiva skildringar av våld. Det ansågs medföra att det för det stora flertalet av den aktuella typen av våldsskildringar knappast fanns något intresse av att värna integriteten hos de som medverkar i framställningen. Den aspekten beaktades därför inte vid bestämmelsernas utformning. (Se prop. 1980/81:176 s. 38.)

Våldets karaktär

24. Det kriminaliserade området omfattar närgångna eller utdragna skildringar genom rörliga bilder av grovt våld mot människor eller djur (se p. 15 och 16). Tanken är att regleringen ska träffa vad som har kallats extremvåld. Det är inte endast grovheten på våldet som är avgörande. För att en skildring ska omfattas av bestämmelsen har det också betydelse hur våldet skildras; det krävs att det är fråga om en närgången eller utdragen skildring.

25. I samband med en ändring i videovåldslagen uttalades att samma typ av våldsskildringar som vid den tiden kunde föranleda censurering av en biograf-film också borde träffas av straffbestämmelsen. Som exempel angavs

långvariga råa slagsmål med inslag av grymhet och blodsutgjutelse, detaljerade eller utdragna skildringar av grymhet mot människor eller djur, olika former av tortyr, närgångna skildringar av avrättningar eller avancerade skräckscener med dödshot, mord, dråp eller självmord. Begreppet ”utdraget” i bestämmelsen är inte avsett att uppfattas som en ren tidsbestämning. (Se prop. 1984/85:116 s. 18.)

26. Några särskilda överväganden kring våldsskildringar i form av upptagningar av verkligt våld har inte gjorts av lagstiftaren. Det är dock ingen tvekan om att straffbestämmelserna även träffar sådana skildringar. En skildring av verkligt våld måste i större utsträckning än en skildring av fiktivt våld anses kunna negativt påverka den som tar del av skildringen, och det gäller särskilt i fråga om barn och ungdomar. Vid bedömningen av om det är fråga om en närgången eller utdragen skildring av grovt våld bör därför kunna beaktas om skildringen avser fiktivt eller verkligt våld. Med hänsyn till att brottsförutsättningarna är desamma för båda typerna av skildringar och att förutsättningarna tar sikte på hur våldet skildras finns det emellertid inte stöd för att bedöma verkligt våld och fiktivt våld på helt olikartade sätt. Bedömningen måste alltså utgå från hur våldet faktiskt skildras.

27. Det förhållandet att bedömningen ska ta sikte på våldsskildringen som sådan innebär också att skäl som är hänförliga till integriteten hos de personer som utsätts för våld på en upptagning inte kan ges någon betydelse vid bedömningen. Det framgår redan av vad som uttalats i fråga om detta i de ursprungliga förarbetena till videovåldslagen (se p. 23). En annan sak är att bedömningen av huruvida våldet skildras närgånget eller utdraget kan påverkas av i vilken utsträckning en skildring visar våldets verkningar, t.ex. av om det visas hur olika typer av kroppsskador uppstår eller hur människor lider.

Försvarlighetsrekvisitet

28. Vid införandet av videovåldslagen konstaterades att det finns fall där skakande våldsskildringar är försvarliga. Det kunde gälla nyhetsförmedling, annan rapportering av förhållandena inom skilda kulturer och politiska system, inslag i samhällsdebatten, dokumentation eller återskapande av historiska händelser eller vetenskapliga framställningar. Också i verk som är konstnärligt syftande kunde sammanhanget berättiga bildsekvenser med våld som är grovt. Det ansågs nödvändigt att regleringen lämnade ett utrymme för sådana skildringar. (Se prop. 1980/81:176 s. 42.)

29. Straffbestämmelsen i videovåldslagen hade vid tillkomsten en något annorlunda utformning. Den var avsedd att ge utrymme för sådana fall av grova våldsskildringar som ansågs berättigade. Konstruktionen med ett försvarlighetsrekvisit av den typ som nu finns fick bestämmelsen efter att den hade varit i kraft några år. Bedömningen var att bestämmelsen i den nya utformningen skulle bevara det nödvändiga utrymmet för nyhets- och informationsförmedling, opinionsbildning, konstnärlig gestaltning och andra jämförbara intressen. (Se prop. 1984/85:116 s. 19.)

30. Enligt den nuvarande regleringen gäller undantaget från straffbarhet när gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig. Försvarlighetsbedömningen måste göras med beaktande av samtliga omständigheter. I huvudsak blir det fråga om att väga allmänintresset av att våldsskildringen får visas mot det intresse som ligger bakom kriminaliseringen, dvs. att skydda främst barn och ungdomar mot de skadeverkningar som kan uppstå till följd av att de utsätts för grova våldsskildringar.

31. Inom ramen för nyhetsförmedling kan det inte sällan finnas anledning att publicera rörliga bilder med skildringar av grovt verkligt våld. Det är en grundsten i ett demokratiskt samhälle att media ska kunna rapportera fritt om i

stort sett vilka händelser som helst. Vid rapportering från exempelvis krigshärdar och terrorattentat med användning av rörliga bilder är det vanligen befogat att visa även grova våldsskildringar. Om en publicering av en våldsskildring görs i ett nyhetsförmedlande syfte talar detta därför med styrka mot att den ska anses vara straffbar. Det gäller särskilt om nyhetsvärdet kring den aktuella händelsen är påtagligt. Också när det gäller nyhetsförmedling bör det emellertid finnas en gräns för vad som med hänsyn till våldsskildringens karaktär kan anses försvarligt att visa.

32. I fråga om traditionella medieformer är det sällan oklart vad som är att anse som nyhetsförmedling. I dag står det emellertid i princip vem som helst fritt att bedriva nyhetsförmedling med grundlagsskydd; numera är det inte heller bara de mer traditionella aktörerna som når fram till bredare kretsar. Det kan medföra att det oftare behöver göras en bedömning av om en viss publicering verkligen kan anses ha skett inom ramen för nyhetsförmedling. Bedömningen bör göras objektivt utifrån sammanhanget runt den aktuella publiceringen och vilket intryck den förmedlar.

33. Det är vanligt förekommande även i traditionella medier att den som bedriver nyhetsförmedling också, i större eller mindre utsträckning, ägnar sig åt opinionsbildning, t.ex. genom en ledarsida med artiklar som förmedlar åsikter i olika politiska frågor. Att sådana inslag finns i exempelvis en webbtidning påverkar inte bedömningen av om det också bedrivs nyhetsförmedling. Det kan i sammanhanget anmärkas att även opinionsbildning, som framgått, av lagstiftaren har lyfts fram som ett område där det kan vara försvarligt att publicera grova våldsskildringar.

34. Inte heller i övrigt finns det vid bedömningen av om det har varit fråga om nyhetsförmedling något egentligt utrymme att beakta vad som är känt om åsikterna hos den som förmedlar nyheter. Detsamma gäller den eventuella avsaknaden av avståndstagande från det våld som förekommer i en publicerad våldsskildring.

35. En försvarlighetsbedömning blir aktuell endast om det har konstaterats att det är fråga om sådant våld som avses i straffregleringen. Skildringar som i och för sig uppfyller de krav som följer av bestämmelsen kan dock vara av varierande grovhet. Eftersom försvarlighetsbedömningen bygger på en avvägning mellan intresset av att inom ramen för nyhetsförmedlingen kunna skildra våld och intresset av att skydda barn och ungdomar från att utsättas för våldsskildringen, måste skildringens karaktär kunna beaktas även vid försvarlighetsbedömningen.

36. Det är i princip åklagarens sak att visa att en sådan undantagssituation som träffas av försvarlighetsbestämmelsen inte föreligger (se prop. 1984/85:116 s. 19). Det ligger med andra ord på åklagaren att bevisa de faktiska omständigheter som rättens bedömning av försvarligheten ska grundas på. Beviskravet bör vara det som normalt gäller i brottmål.

37. Vid den avvägning som ska göras måste det beaktas att prövningen sker enligt yttrandefrihetsgrundlagen och att det inte finns något utrymme för att efter mer allmänna överväganden inskränka rätten att publicera våldsskildringar. Vid en bedömning av vad som är att anse som försvarligt måste hänsyn även tas till den s.k. instruktionen i 1 kap. 15 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Bedömningen i detta fall

Filmens innehåll

38. Den aktuella filmen, som är knappt 17 minuter lång, utgörs av gärningsmannens egen inspelning av terrorådet i en moské i Christchurch, Nya Zeeland. Inspelningen har skett med någon typ av actionkamera, som har varit placerad på gärningsmannen. Filmen inleds med en längre sekvens där gärningsmannen kör bil för att ta sig till moskén. Ett antal vapen som medförs i bilen syns. Musik spelas på förhållandevis hög volym och gärningsmannen gör också något uttalande.

39. När bilen stannats en bit ifrån moskén går gärningsmannen mot och in i byggnaden. Precis utanför entrén börjar han konsekvent skjuta de människor som kommer i hans väg. Det framgår att ett stort antal personer skjuts och faller till marken. Ljudet av människors skrik och gråt hörs. Efter att gärningsmannen har gått igenom flera rum i moskén, bl.a. ett bönerum där ett större antal personer var församlade, och skjutit de människor som han träffat på tar han sig tillbaka till bilen och byter vapen. Han går sedan ytterligare ett varv genom moskén och skjuter då de människor som han upptäcker allttjämt rör på sig. Gärningsmannen lämnar därefter byggnaden och skjuter flera skott även utanför. Han sätter sig sedan i bilen och åker därifrån. Den avslutande delen av filmen visar bilfärden från moskén.

40. Filmen är i de delar som utspelar sig inne i moskén otydlig och ljudet är dämpat. Några detaljer framgår inte och man kan inte urskilja några ansiktsuttryck. Av sammanhanget framgår ändå klart att det är fråga om verkliga människor som avrättas och faller ihop. Det samlade intrycket av filmen är mycket obehagligt för åskådaren, inte minst för den som är medveten om vad det är som visas.

Frågan om det har varit en närgången eller utdragen skildring av grovt våld

41. För att det ska vara fråga om olaga våldsskildring krävs enligt lagtexten att skildringen avser närgånget eller utdraget våld mot människor eller djur. Allt talar för att våldsskildringen inte skulle ha ansetts tillräckligt allvarlig för att uppfylla dessa krav, om motsvarande scener hade förekommit i en spelfilm. Och detta gäller trots att det är fråga om ett stort antal fall av uppsåtligt dödande. Med hänsyn till att skildringen avser verkligt våld får filmen emellertid anses utgöra en våldsskildring av sådant slag som avses i straffbestämmelserna (jfr p. 26).

Frågan om gärningen har varit försvarlig

42. För straffbarhet förutsätts att gärningen inte med hänsyn till omständigheterna har varit försvarlig. I målet handlar det om att bedöma huruvida publiceringen ska anses ha varit försvarlig av det skälet att den har skett inom ramen för nyhetsförmedling.

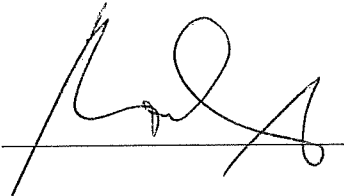

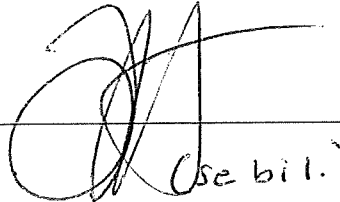
43. Filmen har publicerats som en del av en artikel på webbplatsen. Artikeln handlar om terrordådet, som vid tillfället var en högaktuell nyhet, och är skriven på ett tydligt nyhetsförmedlande, om än något tendentiöst, sätt. Av vad Markus Larsson har berättat framgår hur arbetet med webbplatsen har varit organiserat samt att det har funnits en strävan att hålla isär nyhetsförmedlingen från övriga delar på webbplatsen.

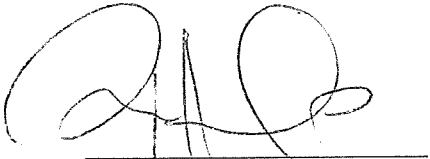

44. Publiceringen måste vid en samlad bedömning anses ha skett i samband med nyhetsförmedling. Det kan vid den prövningen inte tillmätas någon betydelse att det vid sidan av nyhetsartiklar även har förekommit opinionsbildande artiklar och annat material på webbplatsen. Inte heller kan vad som i övrigt är känt om åsikterna hos den organisation som står bakom webbplatsen eller att det i artikeln inte tydligt tas avstånd från våldet i filmen ges betydelse. (Se p. 33 och 34.)

45. Intresset av att det rapporterades om händelsen var vid den aktuella tidpunkten mycket starkt. I det sammanhanget var nyhetsvärdet av en film från dådet inspelad av gärningsmannen påtagligt. Det är fråga om en lång och otäck skildring av verkligt våld där det framgår hur ett större antal människor avrättas. Samtidigt är filmens kvalitet och utformning sådan att dödandet inte skildras särskilt ingående. Inte heller kan några närmare detaljer uppfattas.

46. Sammantaget kan våldsskildringen, såsom den kommer till uttryck i filmen, inte anses vara av det slaget att intresset av att kunna publicera den inom ramen för nyhetsförmedlingen måste ge vika. Gärningen har således

varit försvarlig. Åtalet för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring ska därför ogillas och hovrättens dom fastställas.

   (se bil.)

 (se bil.) (se bil.)

I avgörandet har deltagit justitieråden Anders Eka, Ann-Christine Lindeblad, Johnny Herre (skiljaktig), Petter Asp (särskilt yttrande) och Malin Bonthron (referent, skiljaktig)
Föredragande har varit justitiesekreteraren Cecilia Andgren

Datum
2021-06-21

Mål nr B 5938-20

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Johnny Herre och referenten, justitierådet Malin Bonthron, är skiljaktiga och anför följande.

Vi anser att Markus Larsson ska dömas även för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring och att Högsta domstolens domskäl ska ha följande lydelse från och med punkten 45.

45. Det kan konstateras att publiceringen således har skett i ett sammanhang där utrymmet för att visa även grova våldsskildringar måste vara mycket stort. Det finns dock även på det området en gräns för vad som kan anses försvarligt med hänsyn till våldsskildringens karaktär vägd mot intresset av att kunna återge den inom ramen för nyhetsförmedling.

46. Det är i detta fall fråga om en närgången skildring av verkligt våld där det tydligt framgår hur människor skoningslöst avrättas och där den som ser filmen förmedlas en skildring av stort mänskligt lidande, fasa och skräck. För åskådaren är filmen mycket drabbande att ta del av. Visserligen har nyhetsintresset varit stort men det kan inte anses berättiga till en publicering av filmen i dess helhet. Gärningen kan därför sammantaget inte anses ha varit försvarlig.

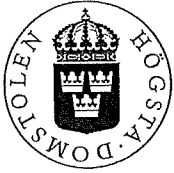
Dok.Id 209016

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

47. Det har inte framkommit något som medför att Markus Larsson trots uppsåtspresumtionen i 6 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen inte ska anses ha haft kännedom om och medgett publiceringen. Han ska därför dömas även för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring.

48. Det tillkommande brottets straffvärde uppgår, med beaktande av att publiceringen har skett inom ramen för nyhetsförmedling (jfr NJA 2015 s. 45 p. 26 och 27), till någon månads fängelse. Det kan inte anses vara fråga om artbrott (jfr ”De kinesiska kullagren” NJA 2014 s. 559 p. 31). Även med beaktande av att Markus Larsson har återfallit i likartad brottslighet är skälen för fängelse inte så starka att det finns anledning att välja någon annan påföljd än den som hovrätten valt, dvs. skyddstillsyn.

JT MB

Datum
2021-06-21

Mål nr B 5938-20

SÄRSKILT YTTRANDE

Justitierådet Petter Asp tillägger för egen del.

1. I 5 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen kriminaliseras endast en av de två former av olaga våldsskildring som omfattas av 16 kap. 10 c § första stycket andra meningen brottsbalken, nämligen skildring med uppsåt att framställningen sprids. Det led i 16 kap. 10 c § som lyder ”eller som sprider en sådan skildring” omfattas alltså inte av kriminaliseringen i yttrandefrihetsgrundlagen.
2. Under den tid barnpornografibrottet omfattades av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen gällde på samma sätt att endast skildring med uppsåt till spridning (och inte spridning som var den andra gärningsformen enligt brottsbalken) kriminaliserades. Numera gäller detsamma avseende sådan skildring av sexuellt våld som kriminaliseras i 7 kap. 7 § tryckfrihetsförordningen och i 5 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen.
3. Vad gäller olaga våldsskildring enligt yttrandefrihetsgrundlagen framgår det nu sagda särskilt tydligt av att det i 5 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen talas om att ”även sådan [dvs. inte annan] olaga våldsskildring som innebär att någon genom rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att framställningen sprids” anses som yttrandefrihetsbrott.

Dok.Id 208387

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstodomstolen.se	

4. Det anförda skulle, av den som *a prima vista*-läser lagtexten, kunna ses som ett problem så till vida att det skulle kunna ifrågasättas om spridning av vad annan har skildrat verkligen omfattas av kriminaliseringen.

5. Det kan emellertid inte anses råda någon tvekan om att lagtexten i nu diskuterade delar inrymmer och är (respektive var) att tolka så att också den som återger någon annans skildring därigenom själv skildrar på det sätt som krävs för ansvar enligt de båda grundlagarna. Den som – under den tid som barnpornografibrottet utgjorde ett tryckfrihetsbrott – i en tryckt skrift publicerade en barnpornografisk bild som var framställd (t.ex. fotograferad) av någon annan ansågs alltså *skildra* barn i en pornografisk bild. På motsvarande sätt måste, vid tillämpning av 5 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen, den som på en grundlagsskyddad webbsida länkar till eller annars publicerar någon annans våldsskildring själv anses *skildra* våldet.

6. Förklaringen till att endast skildring har kriminaliserats torde vara att tryck- och yttrandefrihetsbrott är brott som begås *i* en tryckt skrift eller *i* ett program eller en teknisk upptagning (jfr 7 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 5 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen). Och *i* en skrift, *i* ett program etc. skildrar man (också om man återger vad någon annan har framställt). Man kan också uttrycka det så att kriminaliseringen tar sikte på själva innehållet i ett yttrande, dvs. innehållet i det yttrande som publiceras på ett sätt som omfattas av någon av de båda grundlagarna.¹ Detta betyder att bedömningen av straffbarheten sker i en annan kontext när den sker enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen än när frågan om straffrättsligt ansvar aktualiseras utanför grundlagarnas tillämpningsområde; utanför grundlagarnas tillämpningsområde blir bedömningen av innehållet i yttrandet bara ett led i

¹ Det bör noteras att situationen här – som enklast kan beskrivas så att endast en av brottsbalkens två gärningsformer har kriminaliserats i den relevanta grundlagen – är en annan än den som har diskuterats i NJA 2007 s. 805 II, nämligen att kriminaliseringen i den relevanta grundlagen avseende hets mot folkgrupp inte innehåller alla de rekvisit som fordras för att brottet ska falla under 16 kap. 8 § brottsbalken.

bedömningen av om brottsbeskrivningens krav är uppfyllda (vilket bl.a. inkluderar vad personen faktiskt har gjort: skildrat, spridit, förvärvat, innehaft osv.).

7. Det viktiga här är emellertid alls inte att slå fast anledningen till att kriminaliseringen har begränsats till skildringsfallet, utan att notera att det nu anförda väcker frågor om hur man mer generellt bör se på relationen mellan skildring och spridning vid tillämpning av brottsbalkens bestämmelser utanför det grundlagsskyddade området. Av särskild betydelse är härvidlag att lagstiftaren vid olika reformer av barnpornografibrottet synes ha utgått ifrån att skildringsdelen av 16 kap. 10 a § brottsbalken har en mer inskränkt betydelse – som nog också får sägas ligga mer i linje med den allmänspråkliga betydelsen av att skildra – än den som ligger i vad som nyss sagts om rekvisitets tillämpning enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen (se p. 5 ovan).

8. Exempelvis har lagstiftaren byggt på skillnaden mellan skildring och övriga gärningsformer vid avgränsningen av de situationer då ansvar för barnpornografibrott kan följa också då personens pubertetsutveckling är fullbordad och det heller inte framgår av bilden eller omständigheterna kring den att personen är under arton år. Ratio bakom denna avgränsning har varit att den som skildrar normalt har en möjlighet att avgöra om bilden är förbjuden eller ej:

”I avsaknad av ett krav för straffbarhet som går ut på att åldern ska framgå av bilden och omständigheterna kring den blir det i princip omöjligt för den som t.ex. sprider eller innehar en pornografisk bild av en fullt pubertetsutvecklad person att avgöra om bilden är förbjuden eller inte.

...

Den som skildrar en underårig och fullt pubertetsutvecklad person i pornografisk bild kommer – till skillnad från den som t.ex. sprider eller innehar en sådan bild – oftast i personlig kontakt med den avbildade. I sådana fall har gärningsmannen alla möjligheter att

fråga den unge om hans eller hennes ålder och även på annat sätt göra en bedömning i frågan.” (Prop. 2009/10:70 s. 24 f.)

9. På motsvarande sätt har lagstiftaren byggt avgränsningen av oaktsamhetsansvaret vid barnpornografibrott på skiljelinjen mellan skildring och övriga gärningsformer, och motiveringen har också här knutit an till skildrarens förutsättningar att få klarhet i åldern på personen som avbildas:

”Enligt regeringen är det motiverat att samma skuldrekvisit gäller för barnpornografibrott genom skildring som för sexualbrott i fråga om barnets ålder. En gärningsman torde ha samma möjlighet att få klarhet i åldern på personen han eller hon avbildar, som den har som genomför sexuella handlingar med någon.” (Prop. 2019/20:69 s. 19 f.)

10. Relationen mellan skildring och spridning (och andra gärningsformer) är visserligen inte riktigt så enkel som dessa uttalanden ger sken av. Lagstiftaren har t.ex. i anslutning till bestämmelsen om barnpornografibrott i brottsbalken givit uttryck för att skildring kan bestå i mångfaldigande av en existerande framställning (se prop. 1997/98:43 s. 163). Och redan därigenom uppstår en viss spänning i förhållande till citaten ovan.

11. Att skiljelinjen mellan skildring och spridning inte är alldeles okomplicerad kan emellertid inte tas till intäkt för att man mer generellt bör tillämpa skildringsrekvisitet i brottsbalken på samma sätt som sker (och har skett) när fråga är om ansvar för de tryck- och yttrandefrihetsbrott som nu har diskuterats, eftersom det skulle innebära att det synsätt som kommer till uttryck i de förarbetsuttalanden som citeras i punkterna 8 och 9 skulle undergrävas nästan helt. Den tolkning som krävs för att nå fram till slutsatsen att gärningen i fall av det slag som avses i detta mål omfattas av kriminaliseringen (dvs. att den som tillgängliggör en våldsskildring som någon annan har gjort därigenom också själv skildrar våld) bör följaktligen inte utan vidare – dvs. inte utan mer ingående överväganden – överföras till situationer utanför tryck- och yttrandefrihetsbrottens område.

GÖTA HOVRÄTT
Avdelning 2
Rotel 24

DOM
2020-10-12
Jönköping

Mål nr
B 3778-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Örebro tingsrätts dom den 12 november 2019 i mål nr B 5883-18, se bilaga A

PARTER (antal tilltalade 1)

Klagande och motpart

Lars Johan MARKUS Larsson, 19881123-6952
Talby 506 A Lgh 1102
715 94 Odensbacken

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Sargon De Basso
Advokatfirman De Basso AB
Hantverkargatan 42 B
112 21 Stockholm

Ombud och offentlig försvarare genom substitution: Advokat Mikael Westerlund
Advokatfirman De Basso AB
Hantverkargatan 42 B
112 21 Stockholm

Klagande och motpart

Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Företrädd av: Vice chefsåklagare Karin Lindell
Åklagarkammaren i Örebro
Box 1634
701 16 Örebro

SAKEN

Yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp m.m.

HOVRÄTTENS DOMSLUT

Hovrätten ändrar tingsrättens domslut på så sätt att hovrätten

- frikänner Markus Larsson från åtalet för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring (punkten 2 i tingsrättens domslut),
- bestämmer påföljden för yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp till skyddstillsyn,

Dok.Id 314779

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2223 550 02 Jönköping	Hovrättsgränd 4	036-15 69 00 E-post: gota.hovratt@dom.se www.gotahovratt.se		måndag – fredag 08:00–16:00

- bestämmer att Kriminalvården, Frivården Örebro, ska ansvara för övervakningen av Markus Larsson och utse övervakare, samt
- beslutar att staten ska stå för kostnaden för försvararen vid tingsrätten.

I övrigt gäller tingsrättens domslut.

Det som tingsrätten har beslutat om sekretess ska fortfarande gälla. Hovrätten beslutar att samma sekretessbestämmelse även i fortsättningen ska vara tillämplig på motsvarande uppgifter, vilka även i hovrätten har lagts fram vid den del av huvudförhandlingen som har hållits inom stängda dörrar.

Sargon De Basso får ersättning av staten med 16 728 kr. Av beloppet avser 6 240 kr arbete, 5 782 kr tidspillan, 1 361 kr utlägg och 3 345 kr mervärdesskatt.

Staten ska stå för kostnaden i hovrätten för försvararen.

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Justitiekanslern (JK) har yrkat att hovrätten ska skärpa straffet.

Markus Larsson har yrkat att hovrätten ska frikänna honom eller, i annat fall, bestämma en lindrigare påföljd än fängelse alternativt sänka straffet.

Part har motsatt sig motparts yrkande om ändring av tingsrättens dom.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Utredningen i hovrätten

Hovrätten har tagit del av samma skriftliga och muntliga bevisning som tingsrätten. Förhöret vid tingsrätten med Markus Larsson har spelats upp med ljud och bild.

Ska Markus Larsson dömas för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring?

Bakgrund och parternas ståndpunkter i hovrätten

Den 16 mars 2019 publicerades en artikel om ett terrordåd i Nya Zeeland på webbplatsen www.nordfront.se. I artikeln ingick en film som visade en inspelning som gärningsmannen själv hade gjort när han utförde dådet. Artikeln med film tillhandahölls på webbplatsen på det sätt och under den tidsperiod som JK har angett i gärningsbeskrivningen i åtalspunkt 1.

Markus Larsson har i hovrätten stått fast vid att publiceringen av filmen var en del av webbplatsens nyhetsförmedling och att publiceringen därför var försvarlig.

JK har i hovrätten framhållit: Publiceringen av filmen har inneburit att inspelningen av ett massmord har fått stor spridning. I artikeln ingår bilder som gärningsmannen tagit på sina vapen och delar av gärningsmannens manifest redovisas. Publiceringen innefattade en hyllning av gärningsmannen eller dådet och innebar att Nordiska motståndsrörelsens (NMR) budskap har fått spridning.

Rättsliga utgångspunkter

Tingsrätten har på s. 6–8 i sin dom redovisat den s.k. instruktionen i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL), straffbestämmelsen om yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring i 5 kap. 2 § YGL och hur lagstiftaren har tänkt att man ska se på det s.k. försvarlighetsrekvisitet i straffbestämmelsen. Vid den fortsatta prövningen har hovrätten samma rättsliga utgångspunkter som tingsrätten. Det kan nämnas att instruktionen sedan den 1 januari 2019 finns i 1 kap. 15 § YGL.

Filmen innehåller en olaga våldsskildring

I filmen ingår en sekvens där man ser när ett stort antal personer skjuts ihjäl och det råder ingen tvekan om att innehållet i den delen av filmen utgör en sådan olaga våldsskildring som avses i straffbestämmelsen. Det råder inte heller någon tvekan om att filmen har spridits och att detta var avsikten när den publicerades.

I vilket syfte och sammanhang publicerades filmen?

Den huvudsakliga frågan i målet är om det var försvarligt att publicera (sprida) filmen. Vid prövningen av den frågan ska domstolen se till bl.a. syftet med publiceringen och det sammanhang som publiceringen gjordes i. Eftersom filmen ingick i en artikel är det naturligt att vid bedömningen beakta det som har skrivits i artikeln och hur artikeln i sin helhet har utformats. Hovrätten gör följande överväganden.

Markus Larsson har i förhöret vid tingsrätten beskrivit att webbtidningen sysslar med nyhetsförmedling och att redaktionens inriktning har varit att denna förmedling ska vara objektiv; det ska för läsaren ha framgått när det var fråga om en nyhetsartikel eller en opinionsbildande publicering. Eftersom JK inte har visat något annat får hovrätten utgå från att Markus Larsson och övriga i redaktionen har arbetat i enlighet med det som Markus Larsson har beskrivit.

Det som skrivs om terrordådet i artikeln framstår som en saklig rapportering av det som hade hänt. Utöver filmen innehåller artikeln bl.a. bilder på gärningsmannens vapen, som var försedda med symboler och olika referenser, samt delar av hans manifest. Det

förekommer emellertid inte något i texten eller utformningen av artikeln i sin helhet som leder tankarna till att den som publicerade artikeln har ställt sig bakom gärningsmannen, hans motiv eller terrordådet som sådant. Man har också varnat känsliga personer för att titta på filmen genom en tydlig varning för starka bilder. Hovrätten får därför utgå från att publiceringen av filmen ägde rum inom ramen för den nyhetsförmedling som bedrevs på webbplatsen. Redaktionen har av allt att döma hållit på gränsen mot opinionsbildande verksamhet. Att den som publicerade artikeln inte uttryckligen tog avstånd från terrordådet leder inte hovrätten till att göra en annan bedömning.

Närmare om filmen

Även det som närmare framgår av själva filmen har givetvis stor betydelse vid försvarlighetsbedömningen. Det var alltså gärningsmannen själv som spelade in filmen och som tingsrätten har redovisat framgår bl.a. att gärningsmannen i två olika skeden rörde sig inne i byggnaden där han avlossade ett stort antal skott mot försvarslösa människor. Det förekommer avrättningar på nära håll av människor som redan var skadade. Det är tveklöst mycket obehagligt att titta på filmen. Det måste emellertid samtidigt konstateras att filmen under den del som våldsutövningen pågår är så suddig att det är svårt att urskilja detaljer och man kan exempelvis inte se enskilda offers ansikten.

Hovrätten anser att publiceringen var försvarlig

Hovrätten har kommit fram till att det var försvarligt att publicera filmen. Skälen för det är följande.

I det här fallet har den olaga våldsskildringen publicerats inom ramen för en nyhetsrapportering som omfattas av det särskilda skydd för yttrandefriheten som finns i YGL. Artikeln gällde en händelse med ett betydande nyhetsvärde och det får anses ligga i sakens natur att nyhetsförmedlare måste ges ett stort utrymme att välja olika sätt att rapportera om och beskriva en sådan här händelse. Det kan givetvis diskuteras hur ingående och detaljerad rapporteringen behöver vara, inte minst i fråga om filmer som visar allvarligt våld mot människor. Det kan dock inom ramen för yttrandefrihetens gränser vara försvarligt att i nyhetsförmedlande syfte publicera även mycket känsligt material.

Det är två saker som har varit avgörande för hovrättens ställningstagande. För det första har filmen och artikeln av allt att döma publicerats i ett rent nyhetsförmedlande syfte. För det andra är filmen under den del som gärningsmannens offer syns i bild så suddig att det inte går att identifiera människorna som blir skjutna. När hänsyn tas till detta anser alltså hovrätten att publiceringen inte har gått över gränsen för vad som i yttrandefrihetens namn måste accepteras vid sådan nyhetsförmedling som omfattas av grundlagsskyddet i YGL. Det var därför försvarligt att publicera filmen (i den mening som avses i 5 kap. 2 § YGL). Att det hade varit möjligt att rapportera om händelsen utan att publicera filmen leder inte hovrätten till att göra en annan bedömning.

Följden av detta är att Markus Larsson ska frikännas från åtalet för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring.

Ska Markus Larsson dömas för yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp?

I frågan om Markus Larsson ska dömas för yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp i åtalspunkt 3 har hovrätten i allt väsentligt värderat omständigheterna på samma sätt som tingsrätten. Av de skäl som tingsrätten har anfört om vad som har hänt och om Markus Larssons uppsåt (s. 13–15 i tingsrättens dom) anser alltså även hovrätten att Markus Larsson ska dömas för yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp. Eftersom det måste antas att artikeln har fått stor spridning finns det inte utrymme att se brottet som ringa.

Påföljd

Straffvärdet för det brott som Markus Larsson döms för motsvarar ett fängelsestraff på någon månad. Brottet har pågått under hela den tid som åklagaren har angett i gärningsbeskrivningen och således såväl före som efter dels en fällande dom som Svea hovrätt meddelade den 2 oktober 2018, dels en fällande dom som Stockholms tingsrätt meddelade den 28 januari 2019. I förhållande till dessa två domar får det nu aktuella brottet ses som såväl nyupptäckt som nytt i den mening som avses i 34 kap. 1 § brottsbalken. När påföljden bestäms ska hovrätten således beakta bestämmelsen i 34 kap. 2 § brottsbalken. Vid påföljdsvalet talar återfallet i brott visserligen för att välja fängelse som påföljd, men skälen för fängelse är trots allt inte särskilt starka. Med hänsyn till tidigare domar är det dock inte möjligt att återigen välja villkorlig dom som

påföljd. Det saknas emellertid inte helt anledning att anta att en dom till skyddstillsyn kan bidra till att Markus Larsson avhåller sig från fortsatt brottslighet. Markus Larsson har förklarat att han i förekommande fall kommer att medverka vid verkställigheten av en sådan påföljd. Hovrätten kommer fram till att påföljden ska bestämmas till skyddstillsyn. Att Markus Larsson den 30 mars 2020 dömdes av Falu tingsrätt för hets mot folkgrupp ändrar inte den bedömningen.

Fortsatt sekretess

Det finns skäl att besluta om fortsatt sekretess för den film som i hovrätten har lagts fram inom stängda dörrar.

Ersättning till den offentliga försvararen m.m.

Sargon De Bassos krav för tidsspillan och utlägg är skäligen och han ska därför utöver begärt arvode enligt brottsmålstaxan tillerkännas ersättning för dessa krav. Om målet hade fått samma utgång vid tingsrätten som i hovrätten hade ersättningen för den offentliga försvararen där stannat på staten. Det finns därför skäl att ändra det som tingsrätten har beslutat i fråga om Markus Larssons ersättningsskyldighet. På grund av utgången i hovrätten ska även kostnaden för försvararen i hovrätten stanna på staten.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 9 november 2020.

I avgörandet har hovrättslagmannen Niklas Rundberg, hovrättsråden Christer Ganelind och Per Christensen (referent) och tf. hovrättsassessorn Amanda Kåhlin deltagit.

Skiljaktig mening av Amanda Kåhlin: Jag anser att Markus Larsson ska dömas även för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring (åtalpunkten 1). Skälen för det är följande.

Jag delar majoritetens bedömning att den aktuella filmen innehåller en olaga våldsskildring och att det är bevisat att filmen spridits samt att detta var avsikten när den publicerades. Som majoriteten har anfört är texten i artikeln saklig och det framstår som att syftet med texten har varit att förmedla information om vad som hade hänt vid terrordådet. Frågan är om det mot denna bakgrund var försvarligt att publicera filmen. I denna del är jag ense med majoriteten.

Filmen i artikeln visar avrättningar av ett stort antal människor. I ett skede av filmen tar sig gärningsmannen in i moskén på nytt och avlossar skott på nära håll mot människor som tycks ha överlevt den första attacken. Filmen visar alltså synnerligen grovt våld. Trots att bilden i vissa sekvenser är suddig råder det inget tvivel för tittaren vad det är som sker. Under dessa förhållanden är det enligt min mening av mindre betydelse att det inte är möjligt att urskilja enskilda offers ansiktsuttryck. Vid en sammantagen bedömning anser jag att det inte har varit motiverat att sprida filmen som ett led i nyhetsrapporteringen om terrordådet. Jag delar därför tingsrättens slutsats att det inte har varit försvarligt att publicera filmen. Markus Larsson ska följaktligen dömas för yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring. Jag är i övrigt ense med majoriteten.

ÖREBRO TINGSRÄTT
Rotel 3

DOM
2019-11-12
meddelad i
Örebro

Mål nr: B 5883-18

PARTER (Antal tilltalade: 1)

Tilltalad

Lars Johan MARKUS Larsson, 19881123-6952
Talby 506 A Lgh 1102
715 94 Odensbacken

Offentlig försvarare:

Advokat Sargon De Basso
Advokatfirman De Basso AB
Hantverkargatan 42 B
112 21 Stockholm

Offentlig försvarare genom substitution:

Advokat Mikael Westerlund
Advokatfirman De Basso AB
Hantverkargatan 42 B
112 21 Stockholm

Åklagare

Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Ställföreträdare:

Vice chefsåklagare Karin Lindell
c/o Åklagarkammaren i Örebro
Box 1634
701 16 Örebro

DOMSLUT

Brott som den tilltalade döms för

1. Yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp, 5 kap 1 § yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469) samt 7 kap 6 § tryckfrihetsförordningen (1949:105) samt 16 kap 8 § 1 st brottsbalken (även 5 kap 1 § 1 st yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469), 7 kap 4 § 11 p tryckfrihetsförordningen (1949:105) och 16 kap. 8 § brottsbalken i dess lydelse före 1 januari 2019)
2018-08-10 -- 2019-05-10

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 383 701 47 Örebro	Järnvägsgatan 1 A	019-16 63 00 E-post: orebro.tingsratt@dom.se www.orebrotingsratt.domstol.se	-	måndag - fredag 08:30-16:00

2. Yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring, 5 kap 2 § yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469) samt 16 kap 10 c § brottsbalken
2019-03-16 -- 2019-05-10

Åtal som den tilltalade frikänns från

Yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp, 5 kap 1 § yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469) samt 7 kap 6 § tryckfrihetsförordningen (1949:105) samt 16 kap 8 § 1 st brottsbalken
2019-03-16 -- 2019-05-10

Påföljd m.m.

Fängelse 4 månader

Lagrum som åberopas

34 kap 1 § 1 st brottsbalken
34 kap 2 § brottsbalken

Sekretess

Sekretessen enligt 18 kap 15 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för uppgifterna i den film som visats bakom stängda dörrar ska bestå i målet.

Brottsofferfond

Den tilltalade åläggs att betala en avgift på 800 kr enligt lagen (1994:419) om brottsofferfond.

Ersättning

Sargon De Basso får ersättning av staten med 32 631 kr. Av beloppet avser 20 355 kr arbete, 5 060 kr tidspillan, 690 kr utlägg och 6 526 kr mervärdesskatt. Markus Larsson ska betala 6 526 kr av denna kostnad till staten.

YRKANDEN

Åklagaren har åtalat Markus Larsson enligt rubriceringar, gärningsbeskrivningar och lagrum som framgår av bilaga 1.

DEN TILLTALADES INSTÄLLNING

Markus Larsson har motsatt sig ansvar för olaga våldsskildring (åtalspunkt 1). Som grund för inställningen har han anfört att publiceringen av filmen utgjort ett led i webbplatsens nyhetsförmedling och att publiceringen därmed har varit försvarlig.

Markus Larsson har motsatt sig ansvar för hets mot folkgrupp (åtalspunkt 2). Han har som grund för inställningen anfört att det objektivt sett inte rör sig om hets mot folkgrupp eftersom den publicerade texten återger citat från andra och därmed endast utgör ett led i nyhetsförmedling.

Markus Larsson har motsatt sig ansvar för hets mot folkgrupp (åtalspunkt 3) och har anfört att det objektivt sett inte är fråga om hets mot folkgrupp.

UTREDNINGEN

Åklagaren har lagt fram den bevisning som framgår av bilaga 1.

Åklagaren har beträffande åtalspunkten 1 i bilaga 1 förevisat den aktuella filmen. Synen av filmen har med stöd av 5 kap. 1 § rättegångsbalken och 18 kap. 15 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ägt rum bakom stängda dörrar.

Markus Larsson har hörts över åtalet. Han har uppgett i huvudsak följande.

Webbplatsen www.nordfront.se är en webbtidning som sysslar med nyhetsförmedling. De publicerar främst politiska nyheter. Tidningen har en nationalsocialistisk inriktning. Det är även den politiska ideologin de flesta på redaktionen ansluter sig till. Syftet med webbplatsen är att sprida deras världsåskådning. När det gäller nyhetsförmedling vill de vara objektiva. De har inget intresse av att ljuga eller vinkla vid nyhetsrapporteringen. Den delen av verksamheten är inte ideologiskt färgad. Det framgår om det är fråga om en nyhetsartikel eller en opinionsbildande publicering.

När de ställde frågan på redaktionen om någon ville vara ansvarig utgivare anmälde han sitt intresse. Han fick sedan frågan om han ville ta över rollen som ansvarig utgivare, vilket han tackade ja till. Han tog reda på vad det innebar och var medveten om att webbtidningen blir kritiskt granskad av rättsväsendet.

Webbplatsen www.nordfront.se har en nyhetsredaktion och en redaktionell process. Resurserna är dock knappa eftersom alla arbetar ideellt. De har en chefredaktör. Nyhetsredaktionen är den som är mest aktiv, men de har även andra delar i verksamheten som exempelvis poddverksamhet. De har redaktionsmöten en gång i veckan. Han har aldrig varit med på nyhetsredaktionens möten. Som ansvarig utgivare blev han endast tillfrågad om publiceringar i juridiskt tveksamma fall.

Han har inte varit direkt inblandad i publiceringen av artikeln i åtalspunkt 1 och 2. I rollen som ansvarig utgivare har det varit hans ansvar att försöka se till att det som publiceras på webbplatsen www.nordfront.se inte är brottsligt. På Nordfront har de alltid varit tillmötesgående mot Justitiekanslern.

När det gäller publiceringen av artikeln med rubriken "Brenton Tarrant ville hämnas Ebba Åkerlund – dödade 49 under moskéattack" är nyhetsvärdet uppenbart. Det fanns knappast någon tidning i västvärlden som inte rapporterade om händelsen. Nordfronts redaktion har inte nyhetsbyråer som exempelvis TT att tillgå.

De måste istället förlita sig på vad andra medier rapporterar. Det som återgetts i artikeln är därför andrahandsinformation.

När redaktionen fattade beslutet att publicera filmen trodde de inte att det var olagligt eftersom den redan var publicerad. Han kontaktades inte i samband med publiceringen av filmen. Filmen skildrar visserligen grovt våld mot människor, men våldet i filmen såg mest ut som i ett tv-spel. Det går inte att se något blod. Grövre våldsskildringar går att se på traditionella nyhetskanaler som SVT och TV4 samt även i hollywoodproduktioner. Det ovanliga med händelsen var att gärningsmannen "live-streamade" dådet. I artikeln varnade de dessutom för starka bilder. Våldet i filmen är inte så grovt att det är straffbart att publicera filmen. Det finns ett stort allmänintresse att visa en live-sänd terrorattack. När något spektakulärt händer vill de dra läsare till sin sida. Det är upp till läsarna att avgöra om de vill se filmen eller inte. Samma dag som filmen publicerades såg han den någon annanstans, men han vet inte var.

I artikeln har även citat från ett flertal olika personer, däribland gärningsmannen, publicerats för att lämna en så bred bild som möjligt. Citaten är relevanta för att läsarna ska få reda på vad som hänt. I sammanhanget är gärningsmannens motiv av yttersta vikt. Han tror inte att någon på redaktionen reflekterade över att det kunde utgöra hets mot folkgrupp att citera en gärningsman.

Såvitt avser artikeln med rubriken "Sanering i Kivik för kärnfamiljens existens" (åtalspunkt 3) anser han inte att texten utgör hets mot folkgrupp. Han hade inte sett artikeln innan och hade inte gjort några särskilda överväganden inför publiceringen. Den som publicerade artikeln ansåg inte ens att han som ansvarig utgivare behövde tillfrågas. Han blev kontaktad av redaktionen några gånger i månaden om det var något som kunde anses vara juridiskt tveksamt som skulle publiceras. Det avsåg

oftast mer ideologiskt eller politiskt färgade publiceringar och inte ren nyhetsrapportering. Att uttrycka att man tycker illa om pedofiler kan inte utgöra hets mot folkgrupp.

DOMSKÄL

Allmänna utgångspunkter för tingsrättens bedömning

Målet har handlagts under medverkan av jury. Rätten har efter att huvudförhandlingen avslutats framställt de frågor till juryn som framgår av bilaga 2. Juryn har besvarat fråga 2 med "nej" och övriga frågor med "ja". Tingsrätten har vid detta förhållande att pröva om materialet i de åtalpunkter knutna till frågorna som besvarats med "ja", och som framgår av åklagarens gärningsbeskrivning, var för sig utgör yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring (åtalpunkt 1) respektive hets mot folkgrupp (åtalpunkt 3).

Tingsrätten konstaterar att Markus Larsson som ansvarig utgivare för webbplatsen under den tid som åtalet avser bär det straffrättsliga ansvaret för eventuella yttrandefrihetsbrott som de aktuella publiceringarna innebär. Detta har klargjorts redan under målets förberedelse (se 8 kap. 2 § lag [1991:1559] med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden).

Rättsliga utgångspunkter

Av den s.k. instruktionen i 1 kap. 5 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) framgår att den som ska döma över missbruk av yttrandefriheten eller på annat sätt vaka över att grundlagen efterlevs bör betänka att yttrandefriheten är en grundval för ett fritt samhällsskick. Han bör därför uppmärksamma syftet mera än framställningssättet. Om han är tveksam, bör han hellre fria än fälla.

Enligt 5 kap. 1 § YGL ska de gärningar som anges som tryckfrihetsbrott i 7 kap. 2–20 §§ tryckfrihetsförordningen (TF) anses vara yttrandefrihetsbrott, om de begås i

ett program eller en teknisk upptagning och är straffbara enligt lag. Av 5 kap. 2 § YGL framgår vidare att under de förutsättningar som anges i 1 § anges som yttrandefrihetsbrott även sådan *olaga våldsskildring* som innebär att någon genom rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att framställningen sprids. Detta gäller dock inte om gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig.

I 16 kap. 10 c § brottsbalken stadgas ansvar för olaga våldsskildring. Av den bestämmelsen framgår att den som i bild skildrar sexuellt våld eller tvång med uppsåt att bilden eller bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring, döms, om inte gärningen med hänsyn till omständigheterna är försvarlig, till böter eller fängelse i högst två år. Enligt andra meningen i samma bestämmelse gäller detsamma den som i rörliga bilder närgånget eller utdraget skildrar grovt våld mot människor eller djur med uppsåt att bilderna sprids eller som sprider en sådan skildring.

Lagstiftningen om ingripanden mot våldsskildringar har motiverats med den risk för allvarliga skadeverkningar som sådana framställningar kan medföra (se Bäcklund m.fl., *Brottsbalken, en kommentar*, Zeteo lagkommentarer, 2019, kommentaren till 16 kap. 10 c § brottsbalken).

När det gäller andra skildringar än sådana som avser sexuellt våld eller tvång krävs för straffansvar att det ska vara fråga om närgångna och utdragna skildringar av grovt våld mot människor eller djur, s.k. extremvåld (se prop. 2009/10:228 s 33 f.). I motiven till straffbestämmelsen har inte angetts exakt hur allvarligt våldet ska vara för anses som grovt. Att våld som ger upphov till svårare kroppsskada faller in under beteckningen grovt våld står dock klart. Av förarbetena följer att det i viss mån bör vara möjligt att vid tolkningen dra paralleller med tillämpningen av bestämmelsen i 3 kap. 6 § brottsbalken om grov misshandel (se prop. 1984/85:116 s 28).

Från det straffbara området undantas gärningar som med hänsyn till omständigheterna är försvarliga. Försvarlighetsrekvisitet infördes för att bevara det nödvändiga utrymmet för nyhets- och informationsförmedling, opinionsbildning, konstnärlig gestaltning och andra jämförbara intressen (se prop. 1984/85:116, s 19). Syftet med försvarlighetsrekvisitet är därmed att skildringar som är motiverade som ett led i t.ex. nyhetsförmedling eller opinionsbildning inte ska vara förbjudna. Vid bedömningen får hänsyn tas till bl.a. framställningens syfte och sammanhanget. Det ankommer på åklagaren att visa att en undantagssituation inte föreligger.

Av 7 kap. 6 § TF framgår att som tryckfrihetsbrott (samt även yttrandefrihetsbrott enligt 5 kap. 1 § YGL) anses även *hets mot folkgrupp*, som innebär att någon hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etiskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck. I 16 kap. 8 § brottsbalken stadgas ansvar för hets mot folkgrupp. Brottbeskrivningen i tryckfrihetsförordningen överensstämmer med den som finns i 16 kap. 8 § brottsbalken, förutom kravet på spridning. Eftersom yttrandefrihetsbrott förutsätter att gärningen är straffbar enligt lag följer dock att även spridningsrekvisitet i 16 kap. 8 § brottsbalken måste vara uppfyllt för att en gärning ska utgöra yttrandefrihetsbrott (se NJA 2007 s. 805 II). Något krav på att hotet eller uttrycket för missaktning direkt avser gruppens ras, hudfärg, ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck finns inte. Även uttalanden som innefattar kränkande beskyllningar om mindervärdiga egenskaper eller nedsättande handlingar som endast indirekt grundas på ras, hudfärg osv. faller under bestämmelsen. Den grupp som det är fråga om behöver inte vara uttryckligen nämnd för att framställningen ska vara straffbelagd. Det räcker att ett uttalande om t.ex. en viss folkgrupp är nedsättande för gruppens anseende. Alla uttalanden av nedsättande eller förnedrande natur omfattas dock inte. Uttalanden som inte kan anses överskrida gränsen för en saklig kritik faller utanför det straffbara området. För

straffbarhet krävs att det är fullt klart att uttalandet överskrider gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion rörande gruppen i fråga. När det gäller kravet på spridning är det tillräckligt att meddelandet spridits på något sätt. Uttalanden sprids av såväl den som gör ett uttalande som den som sprider vidare vad andra personer sagt (se Bäcklund m.fl., *Brottsbalken, en kommentar*, Zeteo lagkommentarer, 2019, kommentaren till 16 kap. 8 § brottsbalken, prop. 2001/02:59 s. 35 f., 41 och där gjorda hänvisningar).

Av Högsta domstolens uttalanden i rättsfallet NJA 2006 s. 467 kan det konstateras att utgångspunkten för tingsrättens bedömning bör vara hur en mottagare av materialet hade anledning att uppfatta innehållet. En annan utgångspunkt bör vara avsikten med materialet och i vilket sammanhang materialet lagts fram.

Bedömningen om ett yttrande utgör straffbart hets mot folkgrupp ska göras med beaktande av de grundläggande fri- och rättigheter, bl.a. yttrandefrihetsintresset såsom detta kommit till uttryck i 2 kap. 23 § regeringsformen.

Vid tolkningen av 16 kap. 8 § brottsbalken måste även hänsyn tas till artikel 10 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) (se NJA 2007 s. 805 II). Enligt 10:1 har var och en rätt till yttrandefrihet innefattande åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning. I 10:2 anges att eftersom utövandet av nämnda friheter medför ansvar och skyldigheter, får det underkastas sådana föreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till bl.a. statens säkerhet, till den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott och till skydd för hälsa eller moral eller för annans goda namn och rykte eller rättigheter.

Högsta domstolen har uttalat att den prövning som ska göras i ett mål av förevarande slag ska ske i fyra steg. Först prövas i vad mån den åtgärd som vidtagits verkligen innefattar en inskränkning av yttrandefriheten. Om så är fallet prövas därefter om inskränkningen har stöd av lag, om det förelegat något sådant legitimt ändamål för inskränkningen som anges i den tillämpliga artikeln i Europa-konventionen och slutligen om inskränkningen är nödvändig i ett demokratiskt samhälle för att tillgodose detta ändamål (se NJA 2007 s. 805).

Yttrandefriheten utgör ett av de väsentliga kännetecknen för ett demokratiskt samhälle och en av de grundläggande förutsättningarna för dess utveckling och för varje individs självförverkligande. Friheten omfattar även rätten att framföra sådan information och sådana åsikter och tankar som kränker, chockerar eller stör. Undantag från yttrandefriheten måste ges en restriktiv tolkning och behovet av inskränkningar måste redovisas på ett övertygande sätt. Utrymmet för inskränkningar är särskilt begränsat när det gäller politiska yttranden eller debatt i frågor av allmänt intresse. När Europadomstolen prövar om de skäl som lagts till grund för ett avgörande är relevanta och tillräckliga och om inskränkningen är proportionell till de ändamål som motiverat den lägger domstolen särskild vikt vid innehållet i yttrandet och syftet med det, till vem eller vilka yttrandet riktar sig samt i vilket sammanhang och i vilken egenskap någon sprider yttrandet. Det avgörande är alltså inte endast innehållet i det yttrande som är föremål för prövning utan också omständigheterna kring yttrandet (se NJA 2007 s. 805).

Den som utnyttjar rätten till yttrandefrihet har även ansvar och skyldigheter, bland annat en plikt att så långt som möjligt undvika uttalanden som är omotiverat kränkande för andra – dvs. uttalanden som utgör angrepp på andras rättigheter – och som därför inte bidrar till någon form av allmän debatt som kan medföra framsteg i umgänget mellan människor (se Europadomstolens dom den 20 september 1994 i målet *Otto-Preminger-Institut mot Österrike*, mål nr 13470/87, p. 49).

Som framgått ovan bygger straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp på en avvägning på ett allmänt plan mellan, å ena sidan, yttrandefriheten och, å den andra sidan, skyddet för typiskt sätt utsatta grupper. Karaktären och strängheten i den påföljd som kan följa för den som missbrukar yttrandefriheten utgör en del i denna avvägning. Tolkningen i förhållande till Europakonventionens fri- och rättigheter kan därför inte ensidigt utgå från skyddet för den som har utnyttjat sin yttrandefrihet utan måste ske i ljuset av lagstiftarens övergripande avvägningar, även med beaktande av det starka skydd som yttrandefriheten generellt åtnjuter i Sverige (RH 2017:14).

Åtalet i åtalspunkt 1 (olaga våldsskildring)

Av utredningen i målet har framkommit att en artikel med rubriken ”Brenton Tarrant ville hämnas Ebba Åkerlund – dödade 49 under moskéattack” har tillhandahållits på webbplatsen www.nordfront.se. Artikeln handlar om terrordådet som ägde rum i Christchurch i Nya Zeeland den 15 mars 2019. Det är även utrett att artikeln innehåller bl.a. en film med gärningsmannen Brenton Tarrants egen inspelning av terrordådet. Artikeln, och filmen, har tillhandahållits på webbplatsen i vart fall under perioden 16 mars–10 maj 2019.

Den aktuella artikeln har varit tillgänglig på webbplatsen under en inte alldeles kortvarig tidsperiod. Det har varit fråga om en webbplats på internet som är tillgänglig för alla. Artikeln har därmed spridits.

Filmen, som spelades in av gärningsmannen själv med hjälp av en s.k. actionkamera, utgör en live-sändning av terrordådet. I filmen, som totalt är cirka 17 minuter lång, skildras hur gärningsmannen tar sig till den aktuella platsen med bil, beväpnar sig och tar sig in i moskébyggnaden där han avsiktligt skjuter ner alla människor som kommer i hans väg. Den inledande och avslutande delen av filmen skildrar gärningsmannens bilresa till och från platsen. Filmsekvensen där han utför

själva gärningen är emellertid lång och utdragen. Vid ett tillfälle beger sig gärningsmannen exempelvis tillbaka till bilen för att ladda om sitt vapen. Därefter tar han sig återigen in i moskén och beskjuter personer som synes ha överlevt från den första attacken på nytt. I filmen syns hur människor försöker fly för sina liv och hur de som blivit träffade av skott ligger och kvider. Enligt tingsrättens bedömning råder det ingen tvekan om att filmen skildrar sådant närgånget grovt våld som utgör olaga våldsskildring. Att bilderna i filmen är suddiga till viss del och att det inte går att skönja brottsoffrens ansikten i detalj förändrar inte den bedömningen.

Som anförts ovan undantas emellertid från det straffbara området gärningar som med hänsyn till omständigheterna är försvarliga. Skildringar som är motiverade som ett led i t.ex. nyhetsförmedling är därmed inte förbjudna. Publiceringen av filmen har visserligen utgjort del av en nyhetsartikel som handlar om terrordådet i Christchurch. Markus Larsson har även framhållit att det förelegat ett stort intresse för allmänheten att ta del av rapporteringar från händelsen.

Tingsrätten ifrågasätter inte att det har varit motiverat att rapportera om den i artikeln aktuella terrorattacken. En heltäckande nyhetsrapportering från händelsen hade emellertid kunnat tillhandahållas utan att publicera gärningsmannens egeninspelade film från gärningstillfället. Publiceringen av filmen överskrider enligt tingsrätten klart gränsen för vad som kan anses vara motiverat som ett led i nyhetsförmedling. Vid en sammantagen bedömning av framställningens syfte och sammanhanget i vilket publiceringen av filmen har ägt rum finner tingsrätten inte att gärningen med hänsyn till omständigheterna har varit försvarlig. Att gärningsmannen själv tillhandahållit filmen och att den eventuellt tillhandahållits på andra nyhetskanaler, webbplatser eller sociala medier, i Sverige eller utomlands, förändrar inte den bedömningen.

Åtalet för olaga våldsskildring är därmed styrkt och Markus Larsson ska dömas för gärningen i enlighet med Justitiekanslerns gärningspåstående.

Åtalet i åtalspunkt 2 (hets mot folkgrupp)

Juryn har under aktuell åtalspunkt meddelat ett friande utlåtande. Markus Larsson ska därför frikännas från yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp under aktuell åtalspunkt.

Åtalet i åtalspunkt 3 (hets mot folkgrupp)

I målet är utrett att en artikel med rubriken ”Sanering i Kivik för kärnfamiljens existens” har tillhandahållits på webbplatsen www.nordfront.se i vart fall under perioden 10 augusti 2018–10 maj 2019. I artikeltexten har bland annat följande angetts.

”Natten den 9 augusti bestämde sig nationalsocialistiska sympatisörer från Skåne att sanera orten Kivik i Simrishamns kommun från fientliga bögflaggor. För att säkra kärnfamiljens existens togs byns homolobby-flaggor bort. Kampen fortsätter!

Rösta på Nordiska motståndsrörelsen den 9 september. Det är upp till dig nordbo, att hjälpa till i kampen för kärnfamilj och folkgemenskap. Perverterade pedofiler skall icke få normaliseras!”

Det som tingsrätten har att bedöma är om publiceringen av artikeln är att bedöma som yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp.

Det är Markus Larsson som – i sin egenskap av ansvarig utgivare under den tidsperiod som artikeln publicerades – ansvarar för alla former av tillhandahållanden. Den aktuella artikeln har varit tillgänglig på webbplatsen under en inte alldeles kortvarig tidsperiod. Det har varit fråga om en webbplats på internet som är tillgänglig för alla. Artikeln har därmed spritts på det sätt som förutsätts för straffansvar enligt 16 kap. 8 § brottsbalken, 5 kap. 1 § YGL och 7 kap. 6 § TF.

Bedömningen av om yttrandena i artikeln uttrycker sådan missaktning som avses i straffbestämmelserna ska göras med utgångspunkt i artikeln som helhet och med beaktande av övriga konkreta omständigheter som har präglat publiceringen.

Markus Larsson har uppgett att webbtidningen www.nordfront.se har en nationalsocialistisk inriktning. Den aktuella artikeln har därmed tillhandahållits i ett politiskt sammanhang så till vida att den har publicerats på webbplatsen och även innehåller en uppmaning att rösta på Nordiska motståndsrörelsen. Sett till sin helhet ger artikeln uttryck för en uppfattning att homosexualitet är samhällsskadligt eller i vart fall något förkastligt. Genom användning av det negativt laddade ordet "sanering" i såväl rubriksättningen som i artikeltexten förstärks det negativa i homosexualitet. Genom meningen "Perverterade pedofiler skall icke få normaliseras!" anklagas homosexuella som grupp även för en klart vanhedrande egenskap. Artikeln, särskilt dess avslutande delar, är därmed utformad på ett kränkande sätt. Enligt tingsrättens bedömning står det klart att artikeln inte inbjuder till en kritisk diskussion beträffande sexuell läggning eller familjepolitik – vilket det självfallet måste finnas utrymme för – utan uttrycker just sådan missaktning som bestämmelsen om hets mot folkgrupp avser att träffa.

I det aktuella fallet är det uppenbart att en fällande dom skulle innefatta en inskränkning av yttrandefriheten och att en sådan dom ligger inom ramen för en möjlig tolkning av 16 kap. 8 § brottsbalken på sådant sätt att kravet på lagstöd måste anses uppfyllt. Straffbestämmelsen syftar till att bereda sådant skydd för "annans goda namn och rykte eller rättigheter" som anges i artikel 10 Europakonventionen och är ett legitimt ändamål för inskränkningen av yttrandefriheten. Fråga är då om den inskränkning av yttrandefriheten som en fällande dom skulle innebära kan anses vara nödvändig i ett demokratiskt samhälle.

Yttrandena i artikeln utgör, i det sammanhang de förekommer, inte ett led i en saklig eller vederhäftig diskussion rörande homosexualitet. En kriminalisering av yttrandena utgör därför inte ett hinder för opinionsrätten eller ett hot mot den fria åsiktsbildningen. Yttrandena överskrider enligt tingsrätten klart gränsen för vad som kan tolereras. Med hänsyn till innehållandet i yttrandena och i det sammanhang de

spridits anser tingsrätten att en fällande dom är en inskränkning i yttrandefriheten som är nödvändig i ett demokratiskt samhälle.

Mot denna bakgrund finner tingsrätten, vid en samlad bedömning, att Markus Larsson ska dömas för yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp enligt 5 kap. 1 § YGL, 7 kap. 6 § TF och 16 kap. 8 § brottsbalken.

Frågan om uppsåt och avslutande bedömning

Enligt 6 kap. 9 § YGL ska den som är ansvarig för yttrandefrihetsbrott anses ha haft kännedom om innehållet i programmet eller den tekniska upptagningen och medgett sändning eller utgivning. Innebörden av bestämmelsen är att den utpekade personen – i detta fall Markus Larsson – ska anses ha haft uppsåt att föra in texten i just det skick i vilket det publicerades. Endast under extrema förhållanden kan han undgå ansvar för material av sådant innehåll att dess offentliggörande objektivt framstår som ett yttrandefrihetsbrott (se Svea hovrätts dom den 10 februari 2015, mål nr B 7359-14 och NJA 1991 s. 155). Det finns alltså en presumtion för att Markus Larsson agerat uppsåtligt. I nu aktuella fall har det inte framkommit några sådana extrema förhållanden som medför att Markus Larsson inte ska anses ansvarig för det material som behandlats vid ovanstående bedömningar. Markus Larsson ska därför dömas för yttrandefrihetsbrotten olaga våldsskildring och hets mot folkgrupp.

Frågan om påföljd

Markus Larsson förekommer under två avsnitt i belastningsregistret. I en dom från Svea hovrätt den 2 oktober 2018 dömdes han för våldsamt upplopp. Påföljden bestämdes till villkorlig dom med samhällstjänst 50 timmar. Alternativstraffet bestämdes till fängelse en månad. Det senaste avsnittet avser en dom från Svea hovrätt från den 21 maj 2019 där Markus Larsson dömdes för hets mot folkgrupp till villkorlig dom och dagsböter. Det målet avsåg en överklagad dom från Stockholms tingsrätt från den 21 januari 2019. Även i tingsrätten dömdes Markus Larsson för hets mot folkgrupp.

Brott som begåtts före en tidigare dom betecknas som *nyupptäckt brottslighet* och brott som begåtts efter domen men innan påföljden helt har verkställts eller annars upphört betecknas som *ny brottslighet*. Gränsen mellan de två olika fallen – dvs. mellan nyupptäckt brottslighet och ny brottslighet (den s.k. brytpunkten) – är den tidigare fällande domen. Normalt är det därmed tidpunkten för tingsrättens dom som blir avgörande. Skulle den tilltalade frias av tingsrätten men fällas i hovrätten bör utgångspunkten vara den tidpunkt då hovrätten meddelar sin dom.

De i målet aktuella brotten är s.k. perdurerande brott (dvs. ett brott som pågår under hela den tid som ett visst förhållande varar). När det gäller olaga våldsskildring så har brottet pågått under perioden 16 mars–10 maj 2019. Det brottet utgör därmed s.k. *ny brottslighet* i förhållande till Stockholms tingsrätts fällande dom den 21 januari 2019. Brottet hets mot folkgrupp som Markus Larsson ska dömas för har emellertid pågått under perioden 10 augusti 2018–10 maj 2019. Brottet har därmed inletts före såväl Svea hovrätts dom den 2 oktober 2018 som Stockholms tingsrätts dom den 21 januari 2019 och avslutats efter domarna och under prövotid för villkorlig dom.

När rätten dömer till en ny påföljd för ett nyupptäckt brott ska den när påföljden bestäms iakttas att påföljderna tillsammans inte överstiger vad som skulle ha dömts ut för den samlade brottsligheten. Rätten får då döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet (34 kap. 2 § brottsbalken). I förarbetena till bestämmelsen har bl.a. perdurerande brott nämnts som en situation där tillämpningssvårigheter kan uppkomma vid bedömningen av om en gärning är att betrakta som ny eller nyupptäckt i förhållande till ett tidigare avgörande. I motiven anges att den frågan får avgöras i det enskilda fallet genom en bedömning av bl.a. vid vilken tidpunkt brottet kan anses fullbordat. Om osäkerhet uppkommer kring huruvida ett visst brott är att betrakta som nyupptäckt eller nytt bör utgångspunkten vara att regeln ska tolkas till den tilltalades fördel (se prop. 2015/16:151, s. 55 f.).

I detta fall innefattar brottet hets mot folkgrupp både nyupptäckt och ny brottslighet. Mot bakgrund av uttalandena i förarbetena till bestämmelsen i 34 kap. 2 § brottsbalken och då brottet, i vart fall i förhållande till tingsrättens dom den 21 januari 2019 hade pågått under en betydande tid, finner tingsrätten att brottet hets mot folkgrupp i detta fall och i allt väsentligt ska bedömas på samma sätt som ett nyupptäckt brott i förhållande till den tidigare domen beträffande hets mot folkgrupp. I förhållande till Svea hovrätts dom den 2 oktober 2018 har emellertid att brottets straffvärdemässiga tyngdpunkt får anses vara i brottets senare skede. I förhållande till den domen ska därför inte 34 kap. 2 § brottsbalken tillämpas.

Markus Larsson ska nu dömas för olaga våldsskildring och hets mot folkgrupp. I båda fallen har det varit fråga om allvarlig brottslighet. Vid en sammantagen bedömning finner tingsrätten därför, även efter tillämpning av 34 kap. 2 § brottsbalken beträffande brottet hets mot folkgrupp, att det samlade straffvärdet för gärningarna uppgår till 4 månaders fängelse.

Tingsrätten övergår därefter till att behandla frågan om val av påföljd. I det aktuella fallet talar varken brottslighetens straffvärde eller art för att påföljden ska bestämmas till fängelse. Markus Larsson har emellertid, som nämnts ovan, tidigare gjort sig skyldig till likartad brottslighet och har dessutom återfallit i brott under pågående prøvotid för villkorlig dom. Vid en samlad bedömning finner tingsrätten att någon annan påföljd än fängelse inte kan komma i fråga. Några förhållanden som ska påverka straffmättningsvärdet i höjande eller sänkande riktning har inte framkommit. Påföljden ska därför bestämmas till fängelse i fyra månader.

Avgift till brottsofferfonden

Markus Larsson ska också betala 800 kr till brottsofferfonden. En sådan avgift får alla som döms för brott med fängelse i straffskalan betala.

Ersättning

Enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken har en offentlig försvarare rätt till skäligen ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget krävt. Ersättningen får dock endast om det finns särskilda skäl avse de merkostnader för tidsspillan och utlägg som har uppstått på grund av att försvararen har sin verksamhet långt ifrån den ort där domstolen är belägen. Enligt vad Högsta domstolen har uttalat i rättsfallen NJA 2011 s. 291 och NJA 2012 s. 914 bör försvararen anses ha sin verksamhet långt ifrån domstolen om avståndet mellan verksamhetsorten och den domstol som förordnat honom till offentlig försvarare överstiger tio mil i tätbebyggda områden.

Sargon De Basso har, utöver arbete, yrkat ersättning av allmänna medel för 4,5 timmars tidsspillan samt utlägg för en tur- och returresa (sammanlagt 38 mil) mellan Stockholm, där han har sin verksamhet, och Örebro, där tingsrättens huvudförhandling har hållits. Några särskilda skäl föreligger inte att ersätta de merkostnader som uppstått på grund av att Sargon De Basso har sin verksamhet långt från Örebro. Ersättningen för tidsspillan och utlägg avseende resa ska i stället bestämmas till den nivå som motsvarar vad en lokalt verksam försvarare är berättigad till; i detta fall tre timmars tidsspillan och utlägg för bilresa motsvarande 20 mil. Han har härutöver rätt till ersättning för arbete och tidsspillan för juryns överläggning i den omfattning som yrkats.

Markus Larsson ska med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden till staten återbetala en del av kostnaden för försvararen.

Sekretess

Sekretessen ska fortfarande gälla för den under åtalspunkt 1 aktuella filmen som förevisats bakom stängda dörrar.

ÖREBRO TINGSRÄTT

DOM
2019-11-12

B 5883-18

Rotel 3

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3

Överklagande ställs till Göta hovrätt och ska ges in till tingsrätten senast den 3 december 2019.

Tingsrätten anmärker att hovrätten inte kan frångå juryns bedömning avseende åtalspunkten 2 i bilaga 1.

För tingsrätten

Björn Lindén

Anders Domert

Jenny Linde

I avgörandet har lagmannen Björn Lindén, chefsrådmannen Anders Domert och tingsfiskalen Jenny Linde (referent) deltagit. Tingsrätten är enig.

Bilaga 1
aktbilaga 65

ÖREBRO TINGSRÄTT ANSÖKAN OM STÄMNING

Ink 2019-06-17

Datum

2019-06-14

Dnr

7188-19-3.2

2196-19-3.1.3

Aktbilaga

Akt B 5883-18

Aktbil 7

ÖREBRO TINGSRÄTT
ÖREBRO TINGSRÄTT
Rotel 3
INKOM: 2019-10-29
INKOMÅLN: 2019-06-18
MÅLNRTBL: 5883-18
AKTBIL: 7

Örebro tingsrätt
(mål nr B 5883-18)
Box 383
701 47 Örebro

ÅKLAGARE

Justitiekanslern genom
Vice chefsåklagaren Karin Lindell
Åklagarkammaren i Örebro
Box 1634
701 16 Örebro

TILLTALAD

Markus Larsson, 881123-6952
Talby 506 A, lgh. 1102
715 94 Odensbacken

Offentlig försvarare

Advokaten Sargon de Basso
Hantverkargatan 42 B
112 21 Stockholm

SAKEN

Yttrandefrihetsbrotten olaga våldsskildring och hets mot folkgrupp

Ansvaryrkande (yttrandefrihetsbrotten olaga våldsskildring och hets mot folkgrupp)

Myndigheten för press, radio och tv har den 7 maj 2012 utfärdat ett utgivningsbevis för databasen Nordfront. Databasen tillhandahålls på webbplatsen <http://www.nordfront.se>. Redaktionellt material på webbplatsen omfattas därmed av grundlagsskydd enligt 1 kap. 4 § p 1 d och 2 a yttrandefrihetsgrundlagen.

Markus Larsson har vid tidpunkten för publiceringarna varit registrerad som ansvarig utgivare. Han är i egenskap av utgivare ansvarig för yttrandefrihetsbrott som har begåtts på webbplatsen.

På webbplatsen har redaktionellt material publicerats, och därigenom spridits, enligt följande åtalspunkter.

Åtalspunkt 1 – 2 Olaga våldsskildring och hets mot folkgrupp

En artikel med rubriken "Brenton Tarrant ville hämnas Ebba Åkerlund – dödade 49 under moskéattack" (<https://www.nordfront.se/flera-doda-efter-skjutningar-vid-moskeer-garningsmannen-livesande-daden,smr>).

Artikeln innehåller bl.a. en film med gärningsmannens egen inspelning av terrordådet i Christchurch, Nya Zeeland, den 15 mars 2019. Genom de rörliga bilderna skildras närgånget grovt våld mot människor med uppsåt att sprida framställningen. ¶

I artikeltexten citeras delar ur Tarrants manifest och bl.a. anges följande.

"Inkräktarna måste avlägsnas från europeisk mark, oavsett vart de kom ifrån eller när de kom. Romer, afrikaner, indier, turkar, semiter eller andra. Ifall de inte är vårt folk, men lever i våra länder, måste de avlägsnas. Vart de avlägsnas till är inte vårt problem, eller ansvar. Våra länder är inte deras hem, de kan återvända till deras egna länder eller skapa sina egna hemländer någon annanstans. Men de ska inte ockupera vår jord. Hur de avlägsnas är irrelevant, fridfullt, kraftfullt, lyckligt, våldsamt eller diplomatiskt. De måste avlägsnas. Innan dessa inkräktare har repatrierats till deras egna länder har Europa ingen självständighet och ingen – oavsett etnicitet eller trosuppfattning – kan kalla Europa sitt eget. AVLÄGSNA INKRÄKTARNA, ÅTERTA EUROPA." [...]

"Den tredje och sista utlösande faktorn var när han själv besökte Frankrike, och bevittnade samhällsutvecklingen där. Överallt såg han invandrare, som han kallar för "inkräktare.

– I varje fransk stad, i varje fransk by, fanns inkräktarna. Oavsett vart jag reste, oavsett hur litet eller lantligt samhället var, fanns inkräktarna. Fransmännen var ofta i minoritet och de som gick på gatorna var ofta ensamma, barnlösa eller av hög ålder. Detta medan invandrarna var unga, energiska och med stora familjer och många barn, skriver han."

Texten uttrycker missaktning mot invandrare.

Artikeln, och filmen, har tillhandahållits på webbplatsen i vart fall under perioden 16 mars – 10 maj 2019.

¶ Gärningen har inte varit försvarlig. Justerad av åklagaren vid huvudförhandlingen

Åtalspunkt 3 Hets mot folkgrupp

En artikel med rubriken "Sanering i Kivik för kärnfamiljens existens" (<https://www.nordfront.se/sanering-i-kivik-for-karnfamiljens-existens.smr>).

I artikeltexten anges bl.a. följande.

"Natten den 9 augusti bestämde sig nationalsocialistiska sympatisörer från Skåne att sanera orten Kivik i Simrishamns kommun från fiendliga bögflaggor. För att säkra kärnfamiljens existens togs byns homolobby-flaggor bort. Kampen fortsätter!

Rösta på Nordiska motståndsrörelsen den 9 september. Det är upp till dig nordbo, att hjälpa till i kampen för kärnfamilj och folkgemenskap. Perverterade pedofiler skall icke få normaliseras!"

Texten uttrycker missaktning mot homosexuella.

Artikeln har tillhandahållits på webbplatsen i vart fall under perioden 10 augusti 2018 – 10 maj 2019.

Lagrum

5 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen och 7 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen jämförd med 16 kap. 8 och 10 c §§ brottsbalken.

Bevisning

Muntlig

1. Förhör med den tilltalade Markus Larsson.

Skriftlig

1. Registerutdrag Utgivningsbevis från Myndigheten för press, radio och tv avseende databasen Nordfront, till styrkande av att det redaktionella materialet på webbplatsen www.nordfront.se omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen samt att Markus Larsson varit utgivare för databasen under den aktuella tiden (fup. s. 19-20 [polisens dnr 5000-K177823-19]).

2. Utdrag från www.nordfront.se, DVD-skiva med den aktuella filmen samt PM Kontroll av hemsidan, till styrkande av att artikeln "Brenton Tarrant ville hämnas Ebba Åkerlund – dödade 49 under moskéattack" och filmen varit publicerade på webbplatsen enligt gärningsbeskrivningarna samt deras innehåll (fup s. 4-13, 16 och 17-20 [polisens dnr 5000-K400002-19]). DVD-skivan tas med till huvudförhandlingen av åklagaren. Sekretess gäller för uppgifterna i filmen, enligt 18 kap. 15 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

3. Utdrag från www.nordfront.se samt PM Kontroll av hemsidan, till styrkande av att artikeln "Sanering i Kivik för kärnfamiljens existens" varit publicerad på webbplatsen enligt gärningsbeskrivningen samt dess innehåll (fup s. 18 och 21 [polisens dnr 5000-K177823-19]).

Rättens behörighet

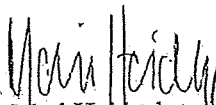
10 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen och 12 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen jämfört med 7 kap. 1 och 3 §§ lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Övrigt

Justitiekanslern uppdrar åt vice chefsåklagaren Karin Lindell, Åklagarkammaren i Örebro, att utföra åtalet.

Beräknad tidsåtgång för huvudförhandling är enligt Justitiekanslerns bedömning en halv dag.

Förundersökningsprotokoll ges in elektroniskt direkt från åklagarkammaren.

Mari Heidenborg

2019-10-29

Mål B 5883-18 Rotel 3

Anges i Rättsfall med domstol

Ink 2019-10-29

Fråga till juryn i mål Justitiekanslern ./ Markus Larsson

 ÖREBRO TINGSRÄTT
 INKOMM 2019-10-29
 AKTNR: B 5883-18
 AKTBIL: 63

På databasen Nordfront, som tillhandahålls på webbplatsen www.nordfront.se, har nedan angivna artiklar publicerats.

Tingsrätten ställer följande frågor att besvaras av juryn med *ja* eller *nej*.

Fråga 1

På databasen Nordfront, som tillhandahålls på webbplatsen www.nordfront.se, har en film med gärningsmannens egen inspelning av terrordådet i Christchurch, Nya Zeeland, den 15 mars 2019 publicerats i anslutning till följande artikel.

”Brenton Tarrant ville hämnas Ebba Åkerlund – dödade 49 under moskéattack” (<https://www.nordfront.se/flera-doda-efter-skjutningar-vid-moskeer-garningsmannen-livesande-daden.smr>). Artikeln och filmen har tillhandahållits på webbplatsen i vart fall under perioden 16 mars–10 maj 2019.

Är tillhandahållet av filmen brottsligt enligt 5 kap. 1 och 2 § § yttrandefrihetsgrundlagen jämförd med 16 kap. 10 c § brottsbalken, såsom yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring?

Svar: *Ja*

Fråga 2

Är följande yttranden, som ingår i den under fråga 1 nämnda artikeln med rubriken ”Brenton Tarrant ville hämnas Ebba Åkerlund – dödade 49 under moskéattack”, brottsliga enligt 5 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen samt 7 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen jämförd med 16 kap. 8 § brottsbalken, såsom yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp?

I artikeltexten citeras delar ur Tarrants manifest och bl.a. anges följande.

”Inkräktarna måste avlägsnas från europeisk mark, oavsett vart de kom ifrån eller när de kom. Romer, afrikander, indier, turkar, semiter eller andra. Ifall de inte är vårt folk, men lever i våra länder, måste de avlägsnas, vart de avlägsnas till är inte vårt problem, eller ansvar. Våra länder är inte deras hem, de kan återvända till deras egna länder eller skapa sina egna hemländer någon annanstans. Men de ska inte ockupera vår jord. Hur de avlägsnas är irrelevant, fridfullt, kraftfullt, lyckligt, våldsamt eller diplomatiskt. De måste avlägsnas. Innan dessa inkräktare har repatrierats till deras egna länder har Europa ingen självständighet och ingen – oavsett etnicitet eller trosuppfattning – kan kalla Europa sitt eget. AVLÄGNSA INKRÄKTARNA, ÅTERTA EUROPA.” [...]

”Den tredje och sista utlösande faktorn var när han själv besökte Frankrike, och bevittnade samhällsutvecklingen där. Överallt såg han invandrare, som han kallar för ”inkräktare.

- I varje fransk stad, i varje fransk by, fanns inkräktarna. Oavsett vart jag reste, oavsett hur litet eller lantligt samhället var, fanns inkräktarna. Fransmännen var ofta i minoritet och de som gick på gatorna var ofta ensamma, barnlösa eller av hög ålder. Detta medan invandrarna var unga, energiska och med stora familjer och många barn, skriver han.”

Svar:

Nej

Fråga 3

En artikel med rubriken ”Sanering i Kivik för kärnfamiljens existens”

(<https://www.nordfront.se/sanering-i-kivik-for-karntfamiljens-existens.smr>) har tillhandahållits på webbplatsen www.nordfront.se.

Är följande yttranden, som ingår i den artikel som tillhandahållits på ovannämnda webbplats under perioden 10 augusti 2018 – 10 maj 2019, brottsliga enligt 5 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen samt 7 kap. 6 § tryckfrihetsförordningen jämförd med 16 kap. 8 § brottsbalken, såsom yttrandefrihetsbrottet hets mot folkgrupp?

”Natten mot 9 augusti bestämde sig nationalsocialistiska sympatisörer från Skåne att sanera Kivik i Simrishamns kommun från fientliga bögflaggor. För att säkra kärnfamiljens existens togs byns homolobby-flaggor bort. Kampen fortsätter!

Rösta på Nordiska motståndsrörelsen den 9 september. Det är upp till dig nordbo, att hjälpa till i kampen för kärnfamilj och folkgemenskap. Perverterade pedofiler skall icke få normaliseras!”

Svar:

Ja

Juryns ordförande:

Laas M
Laas O. Molin

Hur man överklagar

Dom i brottmål, tingsrätt

TR-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis.

Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen, och det är kopplat en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd för skadeståndsdelen om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se